

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 20.10.2005
COM(2005) 525 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Európai értékek a globalizált világban
A Bizottság hozzájárulása az állam- és kormányfők októberi üléséhez**

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	Egység és sokféleség a gazdasági és szociális politikák kialakításában	4
3.	Az átalakítás megvalósítása – a ma teljesítménye, a ma és a holnap kihívásai	5
3.1.	A jelenlegi politikák eddig nem szolgáltak mindenki számára a társadalmi igazsággal	5
3.2.	Globalizáció	6
3.3.	A népesség előregedése.....	10
4.	Válasz a kihívásra	11
4.1.	Ki mit csináljon? Európa szerepe.....	13
4.2.	A változtatásra vonatkozó elképzelések.....	14
4.2.1.	Az EU szintje	14
4.2.2.	A nemzeti szint.....	15
4.2.3.	Az EU és a tagállamok új partnerkapcsolata.....	16
5.	Következtetés	17

1. BEVEZETÉS

Európának politikáit reformálnia és modernizálnia kell, hogy értékeit megőrizhesse. A modernizálás elengedhetetlen, ha fenn akarjuk tartani Európa prosperitásának, társadalmi kohéziójának, környezetvédelmének és életminőségének történelmileg magas szintjét.

Ma, a dinamizmus, az innováció és a nyitottság, a 3G mobil rádiótávközlés vagy a világháló Európája egyidejűleg létezik a 19 millió munkanélküli, a gyermekszegénység és a stagnáló növekedés Európájával, ahol túl sokan vannak elzárva a lehetőségektől és jóléttől. Ez olyan kellemetlen kettősség, amely az Európai Unió és tagállamai számos eredményét ássa alá fél évszázadnyi béke és növekvő életszínvonal megvalósítása után.

Az Európai Közösség létrehozását követő számos évtized során a meglévő struktúrák segítettek azon eredmények elérésében, amelyek megfeleltek a Közösség mindenkori célkitűzéseinek. Ez azonban egyre inkább nem így van.

A növekedés lassul, a strukturális munkanélküliség továbbra is magas, egyre nagyobbak az egyenlőtlenségek. Hacsak nem leszünk képesek változni, a globális verseny erői, az új technológiák hatása és elöregedő népességünk tovább növelni majd a szakadékot a két Európa, valamint Európa és a világ között. Gazdasági sikerünk és szociális rendszereink – nyugdíjak, jóléti ellátások, egészségügyi ellátások – pénzügyi megvalósíthatósága vitatható.

Ez nem csupán gazdasági vagy államháztartási kérdés; ez elsősorban és leginkább a társadalmi igazságosság kérdése. Ez arról a fajta Európáról szól, amelyet gyermekeinknek szeretnénk biztosítani – és arról, hogy mindennek az árát hogyan fizessük meg.

A status quo lehetősége nem merül fel. A növekedéssel és a termelékenyebb állásokban dolgozó egyre több európaival érhetjük el azokat a teljesítményeket, amelyek megfelelnek az európai elvárásainak és értékeinek. Ha a legfontosabb területeken cselekszünk, előrelendíthetjük az európai integrációt. A növekedés és a foglalkoztatás valódi európai napirendi pontok.

A változtatás igényét széles körben felismerték; például a 2000 márciusában Lisszabonban elindított reformfolyamatban. Ezt az elemzést azonban még nem ültették át teljes mértékben a gyakorlatba. Európa többé nem engedheti meg magának a várakozást; mert ami az öt év alatt megváltozott, az a sürgősség kialakult érzése¹. A globális verseny, különösen az Ázsia felől tapasztalható, felerősödött. A legfrissebb tudás már nem csupán Európára és Észak-Amerikára korlátozódik. Az indiai egyetemek évente több mint negyedmillió mérnököt bocsátanak ki. Kínában a kutatásra költött pénz összegét úgy határozták meg, hogy 2010-re meghaladja az EU ilyen jellegű kiadásait.

A jó hír az, hogy mindezt nem a semmiből kell kezdenünk. Számos tagállamban indítottak már el fontos reformokat. Ezek az euró és a gazdasági és monetáris unió által kínált stabilitásra építenek. Mindannyian elkötelezték magukat amellett, hogy a reformokat folytatják és felgyorsítják. És rendelkezésünkre áll az új lisszaboni növekedési és

---

¹ *Munkahelyek, munkahelyek, munkahelyek – Több munkahelyet teremteni Európában!*, magas szintű foglalkoztatási munkacsoport, 2003. november és *Szembenézni a kihívással*, magas szintű munkacsoport, 2004. november.

foglalkoztatási stratégia is, amelyet idén indítottak útjára. Ezenkívül az Európai Unió kivételesen jó helyzetben van ahhoz, hogy ezen átalakulás számára segítséget nyújtson. A gazdasági és monetáris unió, valamint az euró biztosítja a háttérrel a stabilitás és az alacsony infláció számára. Európa – a világ legnagyobb kereskedelmi tömbjeként – most élhet a méretéből adódó lehetőséggel, hogy célratoró és kiegyensúlyozott módon oldjon meg problémákat a klimatikus változásoktól a kereskedelem kérdéséig. Az EU-finanszírozás és -programok jelentős szerepet játszhatnak a nemzeti fellépések támogatásában, és ez mindennél fontosabbá teszi, hogy a jövőbeli pénzügyi tervekről szóló megállapodás még az év vége előtt megszülessen. Külső eszközeink – a bővítéstől a fejlesztési politikáig – képesek rá, hogy a jólétet és biztonságot Európa jelenlegi határain túlra is kiterjesszék.

Rézmegoldások nem lehetségesek. Egymaga egyetlen ország sem tud megfelelni ezeknek a kihívásoknak. Európai és nemzeti szinten együttesen fellépve biztosíthatjuk Európa jövőjét. Felemelhetjük a hangunkat, hogy Európa jövőképét és értékeit előrevetítsük a szerte a világban megtalálható partnereink számára.

2. EGYSÉG ÉS SOKFÉLESÉG A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS POLITIKÁK KIALAKÍTÁSÁBAN

Közös európai értékek képezik szociális modelljeink alapjait. Ezek alapozzák meg a gazdasági és szociális politikák egyéni európai megközelítését.

Az EU tagállamai egyenként alakították ki saját egyedi megközelítésüket, amely tükrözi történelmüket és közös választásaikat. Mindannyian vegyítettek bele közös elemeket is, ilyenek például az állami nyugdíjak, az egészségügyi és hosszú távú ellátás, a szociális védelem, az oktatás, az adópolitikák révén megvalósuló újraelosztás és a munkaerőpiaci szabályozás. A tagállamok felelősek e különféle szolgáltatások kialakításáért és működtetéséért.

Az EU-n belüli eltérések jelentős mértékűek. Például Litvánia, Lettország és Írország a GDP 14–15%-át költi a társadalombiztosítási rendszerekre, az Egyesült Királyság és Belgium 27%-ot, Franciaország és Svédország 30%-ot. E rendszerek keretein belül az állami nyugdíjak szintje jelentős mértékben eltér az EU-n belül, kezdve az Írországban, az Egyesült Királyságban és Belgiumban jutatott, az átlagjövedelem 31–37%-át kitevő összegtől az Ausztriában, Finnországban, Magyarországon, Olaszországban, Luxemburgban, Portugáliában és Spanyolországban kapható, az átlagjövedelem 70%-át meghaladó mértékű nyugdíjig.

E jelentésnek nem célja különleges „modellek” kijelölése, ellenben rámutat, i. hogy még egyetlen ország sem találta meg e kérdésekre a választ, és ii. hogy minden egyes rendszer félreérthetetlenül európai tulajdonságokkal rendelkezik, amelyekre építenünk kell:

- Először is, **a nemzeti gazdasági és szociális politikák közös értékeken alapulnak**, mint például a szolidaritás és kohézió, az esélyegyenlőség, a megkülönböztetés valamennyi formája ellen folytatott harc, a megfelelő egészség- és munkavédelem a munkahelyen, az általános hozzáférés az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz, az életszínvonal és a színvonalas munka, a fenntartható fejlődés valamint a civil társadalom bevonása. Ezek az értékek Európának a **szociális piacgazdaság** melletti választását képviselik. Visszatükröződnek az EU-szerződésekben, a fellépésekben és a jogalkotásban, továbbá az emberi jogokról szóló európai egyezményében és alapjogi chartánkban.

- Másodsor, az európai polgárok nagyobb elvárásokat támasztanak az állammal szemben, mint ázsiai vagy amerikai társaik. Az **állami szféra általában kiemelkedő szerepet játszik – vagy a szabályozás vagy pedig az állami juttatások révén – a nemzeti rendszerek megszervezésében és finanszírozásában.** Ezenfelül valamennyi tagállam eddig is fontos szerepet játszott a **magas szintű közérdekű szolgáltatások** nyújtásában, amelyek a gazdasági és társadalmi fejlődés kulcselemei. A 25 EU-tagállam átlagosan a GDP 27%-át fordítja szociális védelemre irányuló állami kiadások céljára, szemben az Egyesült Államok 15 és Japán 17%-ával.
- Harmadsor, **az erős „európai dimenzió” támogatja a nemzeti rendszereket.** A világ többi régiójával ellentétben a nemzeti rendszereket itt európai szintű politikák támogatják (mint például a makroökonómiai politika által kínált stabilitás, a belső piac és a szociálpolitikai menetrend által megteremtett dinamizmus, valamint az EU Strukturális Alapjai által támogatott kohézió).
- Negyedsor, a **szociális párbeszéd és partnerség erős hagyománya** jellemző a kormányok, az iparágak és a szakszervezetek között – mégha a mechanizmusok részleteikben meglehetősen el is térnek a tagállamokban. Európai szinten ez az EU-szerződésekben és például a rendszeresen megrendezett háromoldalú szociális csúcstalálkozókon nyilvánul meg.

De vajon a meglévő megközelítések meg tudják adni a választ a jelenlegi kihívásokra?

3. AZ ÁTALAKÍTÁS MEGVALÓSÍTÁSA – A MA TELJESÍTMÉNYE, A MA ÉS A HOLNAP KIHÍVÁSAI

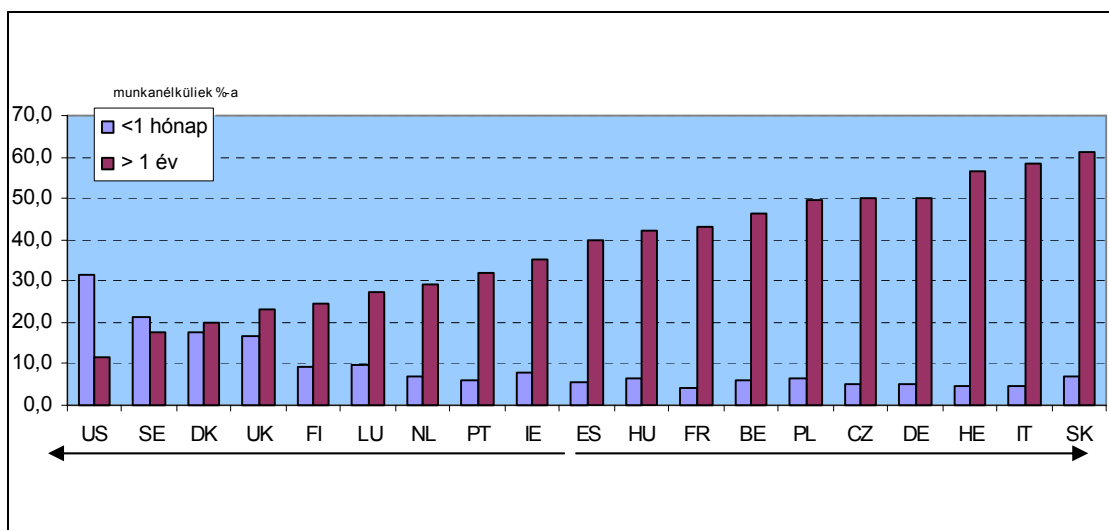
A ma politikáit az új technológiák, a népesség előregedése és a globalizáció állítják kihívások elé. A népesség egyre idősebbé válása jobb egészségben töltött hosszabb életet kínál, a globalizáció lehetőségeket teremt a fogyasztók és a vállalkozások számára egyaránt. Mégis, az előregedés próbára teszi a jelenlegi rendszerek finansiális fenntarthatóságát, és a globalizáció kihívások elé állítja versenyképességünket. Európa vajon kész a változásra?

3.1. A jelenlegi politikák eddig nem szolgáltak mindenki számára a társadalmi igazsággal

A gyenge gazdasági teljesítmény még az új kihívások nélkül is megnehezíti a kormányzatok számára, hogy polgáraik elvárásainak megfeleljenek.

- *A 19 millió munkanélküli megléte elfogadhatatlan.* Az alacsony foglalkoztatási arány és az elfogadhatatlanul magas és tartós munkanélküliségi szint együttes fennállása sok tagállamban jelenti a velünk szemben álló legfontosabb szociális problémát. A fiatalokat, a nőket, a migráns és az időskorú (55 és 64 év közötti) munkavállalókat érinti mindez a legsúlyosabban – a foglalkoztatottsági arány például a nők esetében átlagosan 13%-kal alacsonyabb, mint a férfiaknál. A nyugdíjrendszerek és a korai nyugdíjazás rendszereinek reformjai ellenére 2003-ban az időskorú (55 és 64 év közötti) munkavállalók csupán 40,2%-a volt még alkalmazásban; ugyanez a mutató 60% volt az USA-ban és 62% Japánban.

1. ábra Munkanélkülként töltött idő 19 OECD-országban (2003)

Gyorsabb újbóli munkába állás

Lassabb újbóli munkába állás

Forrás: OECD (2004). Munkaerő-statisztikák 1983–2003

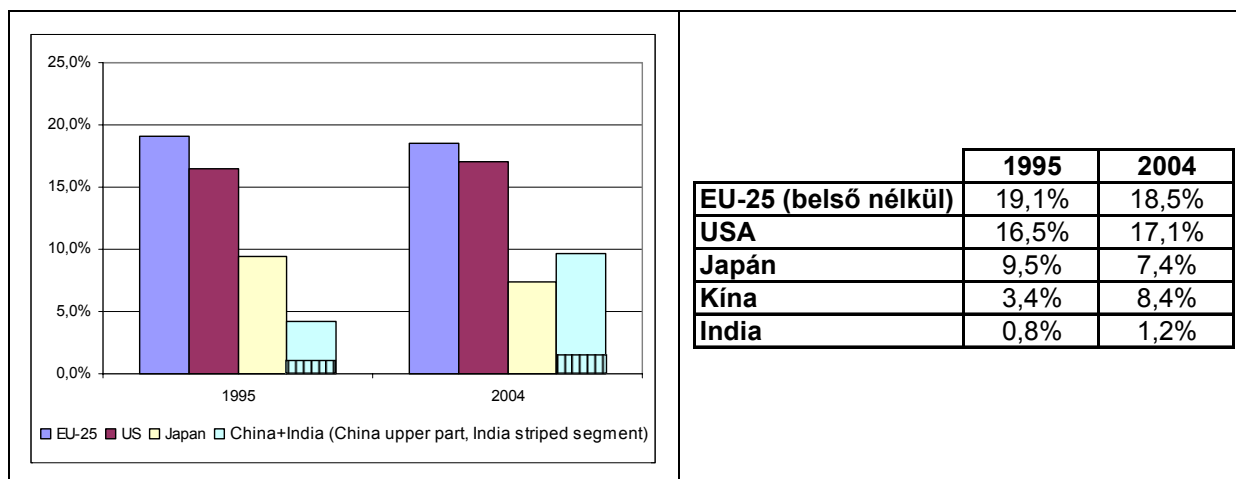
- *Az oktatás, a kutatás, az innováció és a termelékenység terén tapasztalható gyengeségek hátráltatják a munkaerőpiacokat és a gazdasági teljesítményt néhány tagállamban. Az emberek nem rendelkeznek azokkal a szakképesítésekkel, amelyekre a vállalkozásoknak szüksége van. A tudás és a technológia számít; mégis, noha jelentősen növeltük a matematikából és természettudományokból diplomázók számát, közülük túl kevesen választják a tudományos karriert, és sokuk az USA-ban folytatja tovább tudományos tevékenységét. Az USA és az EU közötti életszínvonalbeli különbségek kétharmada az itteni gyenge termelékenységi teljesítménynek köszönhető. Kínában a kutatási befektetések évente 20%-kal nőnek.*
- *A munkaerőpiacra való bejutás és az onnan való kilépés gátjai túl magasak. A foglalkoztatási szabályozásnak és a szociális intézményeknek kell segítséget nyújtaniuk a munkaerőpiacról kiszorultak és az oda első ízben bekerülni kívánók számára, hogy több lehetőségük legyen jobb, biztonságosabb munkahelyre kerülni.*
- *Az EU-ban a gazdagok és a szegények közötti szakadék jelentős, mind a tagállamokon belül, mind pedig a tagállamok között. Az EU polgárainak több mint 25%-a él olyan régiókban, amelyek gazdasági kibocsátása nem éri el az EU-átlag 75%-át. Európa mint egész tekintetében a népesség leggazdagabb és legszegényebb egyötöde közötti szakadék egyre mélyül. Minden ötödik gyermeket a szegénység veszélye fenyegeti, és ez a kockázat magasabb azoknál a gyerekeknél, ahol az anya egyedülálló vagy a szülők munkanélküliek.*

3.2. Globalizáció

A globalizáció nem új jelenség. A sebesség azonban, amellyel mostanában zajlik, rendkívüli. Mindennap érezzük az olyan új gazdasági hatalmak növekedésének hatásait, mint például Kína, India és más nemzetek. És az EU nem hidalja át a közte és az Egyesült Államok között lévő szakadékot.

- *A világkereskedelem az 1992-től számított évtized alatt évente több mint 8%-kal növekedett, és új kereskedelmi óriások születtek. Húsz évvel ezelőtt az ipartermékek mindössze 10%-a érkezett gazdaságilag fejlődő vagy felemelkedő országból. 2020-ra Kína és India részesedése önmagában elérheti az 50%-ot. Az áruk világkereskedelmében Kína és India részesedése megnövekedett. Az adatok azt mutatják, hogy 2004-ben Kína részesedése a globális árukereskedelemben meghaladta Japánét.*

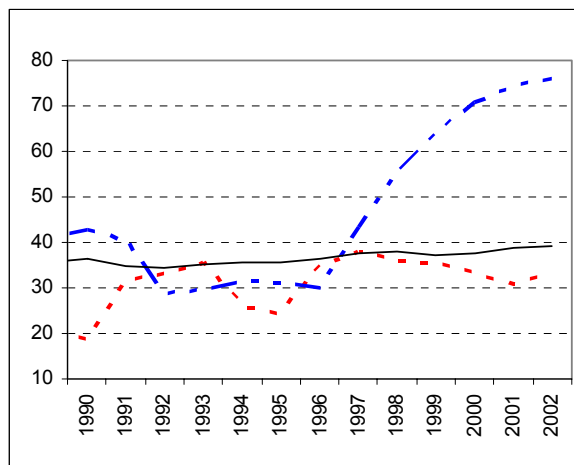
2. ábra Részesedés az áruk világkereskedelmében (az EU-25-ön belüli kereskedelem nélkül)

Forrás: A WTO statisztikai adatbázisa és az IMF (DOTS).

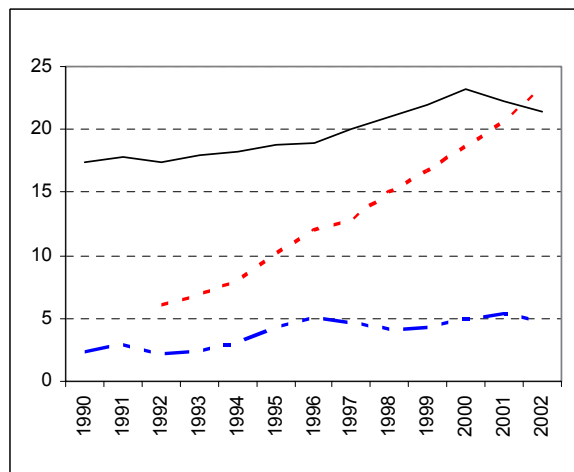
- *Kína és India vonzza a kutatási befektetéseket, és gyors ütemben növi ki a róla kialakult, „alacsony költségekkel dolgozó” gazdaság képét. Míg Kína nagy mértékben támaszkodott az ipartermékek kivitelének volumenére, mint a növekedés alapvető mozgatóerejére, India jelenléte sokkal inkább a szolgáltatások terén észlelhető. A kulcsfontosságú kiviteli ágazat mindkét esetben egyre növekvő technológiai tartalommal bír, amint azt Kína és India teljes kivitelében a csúcstechnikai áruk és szolgáltatások részesedése mutatja.*

3. ábra A csúcstechnika exportrészesedése
(az ország ipartermékexportjának %-a)

Kína —·—·— India ····· Világ ———

4. ábra IKT-kapcsolt szolgáltatások exportrészesedése
(az ország kereskedelmi szolgáltatásai exportjának %-a)

Kína —·—·— India ····· Világ ———

Forrás: VB Globális fejlettségi mutatók

Megjegyzés: Az IKT kereskedelmi szolgáltatási kivitel magában foglalja a számítógépes, információs és kommunikációs szolgáltatásokat, valamint a közlekedés, utazás, biztosítás és pénzügyi szolgáltatásokon kívüli szolgáltatásokat.

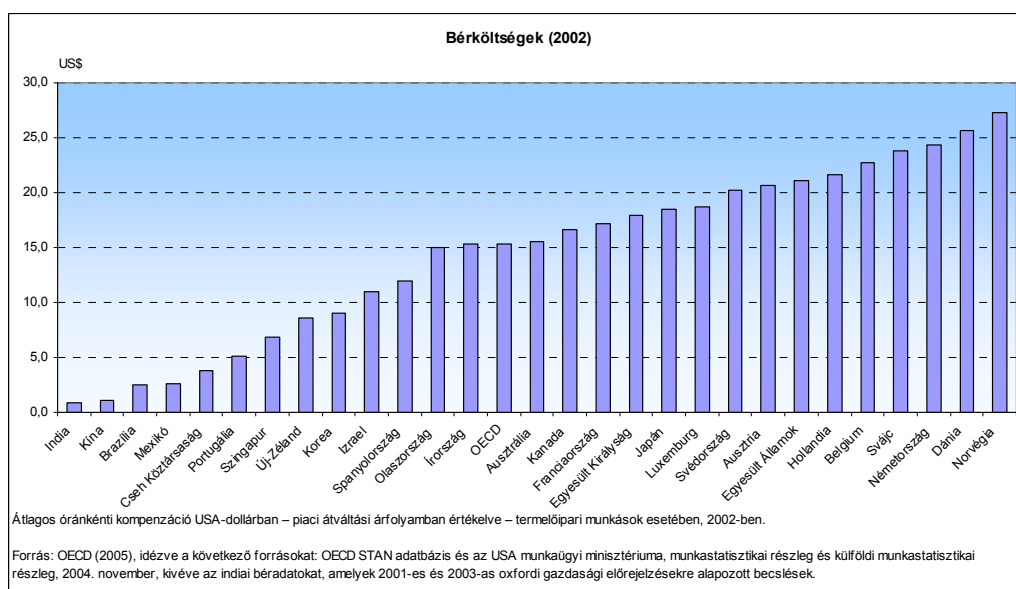
- *Az EU és az USA közötti teljesítménybeli szakadék nem lett kisebb. Ez nem csak az életszínvonal, a növekedés és a foglalkoztatás tekintetében nyilvánul meg, hanem olyan alapvető fontosságú területeken, mint a K+F-be vagy az új technológiákba való befektetés, a kibocsátott szabadalmak száma és a felsőfokú végzettséggel rendelkező lakosok százalékos aránya. Európa továbbá lemaradt a termelékenység növeléséhez fontos új technológiák bevezetésében is.*
- *A tőkepiacok alakították mindig is a globalizáció útját. A kereskedelem és a befektetés mindig együtt fordulnak elő, ösztönözve mindeközben a tőkepiaci integrációt. A közvetlen külföldi befektetések (FDI) az 1985. évi globális GDP 5%-áról az 1990-es évek végére a 15%-a felé emelkedtek. Kína, aki még nemrégiben – 1990-ben – csak kis mértékben, körülbelül 1,4%-kal részesedett az FDI-ből, a legnagyobb befogadóvá vált 2003-ban, és csak utána következett Franciaország és az USA. A nemzetközivé válás további jele, hogy a világ 100 legnagyobb nemzetközi vállalkozása munkaerejének majdnem felét a székhelye szerinti országon kívül foglalkoztatja.*
- *Az Európában és globálisan egyaránt megnyíló technológia és piac csak méginkább gyorsította ezt a növekedést. A nagyobb mértékű kereskedelem, az alacsonyabb távközlési és szállítási díjak mellett, megkönnyítette a vállalkozások számára, hogy a*

világ más részeiből szerezzenek be termékeket és szolgáltatásokat – ezáltal új lehetőségek nyíltak az itteni exportőrök számára, mindezzel azonban egyidejűleg új versenykihívások is keletkeztek. A szélessávú forradalom (éppúgy, mint a nyelvi és technológiai szakképesítések az olyan helyeken, mint India) egyre szélesebb körben tette és teszi lehetővé a szolgáltatások kereskedelmét – ezzel egyidejűleg ösztönzi azt is, hogy az EU-vállalkozások szolgáltatási tevékenységeik sokaságát adják ki alvállalkozóknak, de további kereskedelmet és befektetést is vonz az EU-ba.

- *A bérköltségek jelentős különbségei az új gazdasági szereplők sikerének csak az egyik összetevője. Az ilyen éles különbségek a nagymértékben eltérő munkatermelékenységi szintekre mutatnak rá. Ez azt jelenti, hogy Európa nem várhatja el, hogy csupán a költségek terén vegye fel a versenyt – ehelyett inkább fokoznia kell a termelékenységet és a minőséget, miközben technológiai erejére és azon képességére támaszkodik, amely segítségével a magasabb tudást magukban hordozó termékek és szolgáltatások révén versenyezni tud.*

5. ábra Teljes bérköltség (2002)

- *Az energia iránti globális igény növekszik, míg a készletek továbbra is roppant szűkösek maradnak. Az olaj- és gázárak kétszeresükre emelkedtek az öt évvel ezelőtti szintjükhöz képest. Kína és India növekedése hatalmas mértékben növelte az ottani globális energiafelhasználást, és ezzel egyidőben az USA-ban is megnőtt a fogyasztás. Huszonöt éven belül az EU valószínűleg olaj- és gázszükségletének 90%-át fogja importálni. A magas árak és a külső ellátásra való támaszkodás által hordozott kockázatok a jövőbeli növekedés további kilátásait is beárnyékolják.*

A globalizációval kapcsolatos felfogásunk és viselkedésünk között nem áll fenn kapcsolat. Ez aggodalomra ad okot, különösen azokban az EU-országokban, ahol nagy a munkanélküliség, de az ország gazdaságán belül a legtöbb állás létrehozása és megszüntetése nem annak az eredménye, hogy a termelést a világ más részébe telepítik át. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a globalizációt egy nagyon is emberi vágy irányítja – emberek milliárdjainak kívánsága, hogy saját maguk és családjuk számára jobb életet biztosítsanak.

A globalizáció lendületét mindannyian tápláljuk, mégpedig választásainkkal, és azokkal a lehetőségekkel, amelyek azt kínálják számunkra, hogy új dolgokat próbáljunk ki. És a globalizáció nem jelenti azt, hogy egyesek meggazdagodása mások elszegényedésével járna együtt. A prosperitás dinamikus koncepció. A globalizáció esély arra, hogy az egész torta méretét megnöveljük, és ezáltal mindenkinek juttassunk belőle egy szeletet.

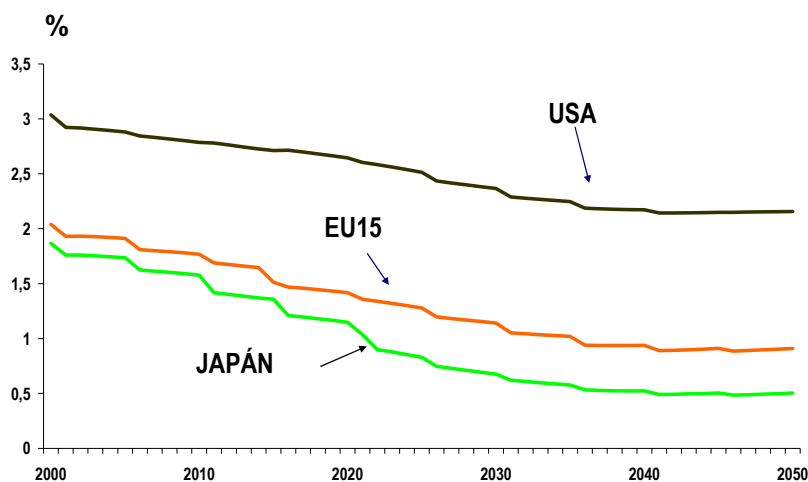
Ezzel egyidejűleg a globalizáció miatt érzett aggodalom reális, és foglalkozni kell vele, nem pedig figyelmen kívül hagyni. És a globalizáció ráirányítja a figyelmet a meglévő gyenge pontokra. Megerősíti a jól működő piacokra és az olyan politikákra irányuló igényt, amelyek enyhítik a globális versenyképesség okozta hátrányos hatásokat. Rávilágít továbbá a strukturális reformok szükségességére, amelyek biztosítják, hogy az EU vonzó hely maradjon a befektetések számára, különösen a magas értéket képviselő termékek és szolgáltatások kutatása és innovációs tevékenységei terén, amelyben vállalkozásaink kiemelkedő teljesítményt nyújtanak.

3.3. A népesség elöregedése

A jelenlegi tendenciák mellett a mostani Európai Unió népessége 2050-ben kisebb és magasabb korú lesz, részben az alacsony születési aránynak köszönhetően. Ezzel egyidejűleg fennmarad az az irányvonal, hogy a születéskor várható élettartam egyre magasabb lesz; 2050-re ez a várható élettartam férfiak esetében 81, nők esetében pedig 86 évre emelkedik majd. Jóllehet, az Unióba irányuló vándorlás jelentős mértékű volt az elmúlt években, mégsem fog egymaga hosszú távra szóló megoldást kínálni a csökkenő születési arány és a népesség elöregedésének problémájára.

- *Az európaiak egyre öregebbek lesznek. 2050-re akár 48 millióval is csökkenhet a 15 és 64 év közötti népesség, míg 58 millióval növekedhet a 65 év feletti. Az elkövetkező évtizedekben Európa oly módon változik majd, hogy a 2004-re jellemző, egy idős emberre jutó négy munkaképes korú ember helyett mindössze kettő jut majd. A gyermekvállalási arány a legtöbb tagállamban csökken, és a fokozottan családbarát politikák nélkül nem valószínű, hogy bármiféle fordulat is várható ebben a tendenciában.*
- *A kisebb számú munkaerő mérséklően hat majd a növekedésre. 2015-től kezdődően a csökkenő számú munkaerő főképp hat majd az Unió növekedési potenciáljára, 2040-re lecsökkentve ezt az értéket a mai 2–2,5%-ról 1,25%-ra. E hatás még élesebben körvonalazódik majd az EU-hoz nemrégiben csatlakozott tíz tagállamban.*
- *A növekedés éppen akkor válik majd kisebb mértékűvé, amikor az elöregedő népesség miatti költségek igazán emelkedni kezdenek. A jelenlegi politikák mellett, az előrejelzések szerint például a nyugdíjakra, egészségügyi ellátásra és hosszú távú gondozásra fordítandó, életkorral kapcsolatos kiadások az elkövetkező évtizedekben a GDP 4–8%-ával fognak növekedni. Néhány EU-ország akár még ennél magasabb növekedéssel is szembesülhet. Az összes EU-tagállam több mint fele – ezek többsége az euróövezetbe tartozik – néz szembe jelentős kockázattal az államháztartás fenntarthatóságát illetően. Az EU mint egész számára ez az államadósság kezelhetetlen növekedését vagy az adók elfogadhatatlan emelkedését és/vagy a szolgáltatások vagy juttatások csökkentését vetíti előre.*

6. ábra Az elöregedés hatása a potenciális növekedési ütemre

Forrás: Európai Bizottság

A tagállamok és az EU-intézmények már tettek válaszlépéseket az elöregedés problémájának megválaszolása érdekében. Nemzeti szinten számos tagállamban indítottak el jelentős reformokat a nyugdíjrendszerek és a korai nyugdíjbavonulás tekintetében. EU-szinten a makrogazdasági politikák a stabilitás és a rendezett államháztartás felé mutató utat kínálnak, amelyek a várakozások szerint előnyösebb helyzetbe hozzák a tagállamokat a kiadásaik jövőbeli növekedésének teljesítése terén. A kölcsönösen elfogadott reformok végrehvitelének (a lisszaboni menetrend keretein belül) javítania kell a hosszú távú gazdasági teljesítményen, és ezzel egyidőben folyik a kormányok és a szociális partnerek helyes politikáiról szóló vita is, amelynek célja az „aktív időskornak” és a munka és magánélet kiegyensúlyozottabb összehangolásának támogatása.

4. VÁLASZ A KIHÍVÁSRA

Mielőtt a fent bemutatott kihívásokra adható válaszokat megvizsgálnák, elengedhetetlenül fontos belátni, hogy e kihívásokkal csak akkor lehet megbirkózni, ha a fokozott gazdasági teljesítmény és a hatékony szociális rendszerek támogatják egymást. Az egymást erősítő kapcsolatokra számos példa akad:

- *Elöregedő népesség.* Azt akarjuk, hogy több ember dolgozzon termelékenyen, hosszabb ideig. Ehhez azonban az embereknek olyan szaktudásra van szükségük, amely lehetővé teszi számukra, hogy az új technológiákat teljes mértékben ki tudják használni. Egyszerre kell munkahelyeket teremtenünk, és megadnunk az esélyt az embereknek, hogy ezeket a munkahelyeket megszerezhessék. Különösen igaz ez azokra, akik nem állhatnak munkába a számukra megfizethető gyermekgondozás hiánya miatt, de jelenti például az adó- és járulérendszer felülvizsgálatát is, amely által biztosíthatjuk azt, hogy megérje az embereknek dolgozni járni.
- *Globalizáció és változás.* Vállalkozásaink javára szolgálnak az EU határain belüli és kívüli, még nyíltabb piacok és technológiai innovációk. Segítenünk kell azonban az embereknek is, mégpedig oly módon, hogy megfelelő politikákat alakítunk ki azoknak a támogatására, akiknek a munkahelye megszűnik; továbbá segítünk nekik

gyorsan új állást találni. Ez különösen fontos azok számára, akik kimaradtak az iskolából, és életük során később új szaktudásra van szükségük.

- *Mobilitás.* Az előregedő lakosságú globalizált világban az Európai Unió belüli (mind a tagállamokon belüli, mint pedig az egymás közötti) nagyobb mobilitás elengedhetetlen fontosságú lesz; nem kis mértékben annak érdekében, hogy az embereknek több esélye legyen munkahelyet találni, új szakmát tanulni és azokat később alkalmazni. Ugyanez igaz a nem az EU-ban dolgozóakra is. Ez azt jelenti, hogy le kell bontani a lehetőségek előtti gátakat. Ezt azonban olyan intézkedéseknek kell kísérnie, amelyek megszüntetik a megkülönböztetést és előmozdítják az integrációt.

A kiindulási pont az, hogy csak akkor tudunk megfelelni az új kihívásnak, ha az emberek megváltoztatják a munkához való hozzáállásukat, valamint szociális rendszereink megváltoztatják az emberekhez való hozzáállásukat. Ezt akkor lehet elérni, ha a szociális rendszerek modernizálása gazdasági reformokat kísér.

Szociális rendszereink hosszú távú fenntarthatósága

A 2005. március 22–23-i Európai Tanács felhívta a Bizottságot, hogy „adjon választ azokra a kérdésekre, amelyek a szociális modellünk fenntartható finanszírozása biztosításának módja terén merülnek fel”.

A tagállamok szociális rendszereik finanszírozását a közvetlen adók, a közvetett adóztatás és a társadalombiztosítási hozzájárulások különféle kombinációi révén biztosítják. Az adópolitika és az adókulcsok megállapítása terén a legtöbb döntés határozottan a tagállamok felelősségének körébe tartozik. Hogyan alkalmazkodhatnak a tagállamok az új körülményekhez?

Növelhetik az adókat. A nemzeti rendszerekre váró költségvetési kihívások mértékét tekintve azonban ez a jövőre nézve nem kínál mindig gyakorlati értékű megoldást, és a tagállamok szabadságát, amely alapján saját maguk alakíthatják adóikat, a globalizáció korlátozhatja. A kiadások csökkentésére is van lehetőség, de más esetekben ez alááshatja a tudásba, a hálózatokba és az emberekbe való befektetés iránti elkötelezettségünket.

A megoldások bármilyen kombinációját is választják, közelebbről meg kell vizsgálni, hogyan is lehetne EU-szerte a meglévő adórendszerek teljesítményét javítani. A jobban koordinált EU-szintű megközelítés és a tagállamok közötti hatékonyabb adminisztratív együttműködés jelentősen növelhetné az adórendszerek teljesítményét. Ez segíthetne abban, hogy az EU-ban maradjon a gazdasági aktivitás és a „mobilis” eszközök (tőke, vállalkozások), míg egyidejűleg elkerülnék annak kockázatát, hogy az adózás a kevésbé mobilis alapokra – mint például a munkaerő – összpontosuljon. A munka már megkezdődött a tagállamokkal a közös konszolidált társasági adóalap, a határokon átnyúló tevékenységek egyszerűbb és egységesebb adózási szabályai, valamint az információcserét szolgáló hatékonyabb rendszer kialakítására.

A tagállamok által kiválasztott adócsomag hatással lehetne továbbá a szociális rendszereink fenntartható finanszírozására is. Az 1970 és 1999 közötti időszakban a munkabérekre kivetett tényleges adók emelkedtek, míg a tőke és a fogyasztás utáni adók egyaránt nagyjából állandóak maradtak. Ez a munkabérek utáni fokozott adóztatás termelékenységsökkentő intézkedésnek bizonyult a további munkahelyek, különösen az alacsony képzettséget igénylő állások megteremtése terén; a kormányzatok számára azonban az adókulcsok emelése nélküli bevételnövelés leghatékonyabb módja még mindig az, ha azáltal szélesítik az adóalapot, hogy még több embert állítanak munkába. A munkabérek utáni adóztatás fogyasztás utáni adóztatásra és/vagy környezetszennyezési adókra való átállítása egy szélesebb körű stratégián belül szintén segíthet a foglalkoztatási szintek növelésében.

4.1. Ki mit csináljon? Európa szerepe

Ma nagyjából egyértelmű a felelőségek megoszlása. A tagállamok felelősek elsősorban a szociális rendszereik kialakításáért és működtetéséért. Az Unió viseli a széleskörű felelőséget a belső piacért, de hozzájárul az ennél még szélesebb körű célkitűzésekhez is, a foglalkoztatástól és a kohéziótól a kutatásig és innovációig; és a nemzeti rendszerek sikerét befolyásoló politikákig. A gazdasági politikák és a jóléti állam nem lehet meg egymás nélkül, de nem minden határozatot kell ugyanazon a szinten meghozni.

Nem szabad alábecsülnünk **az Európai Unió potenciálját a téren, hogy elősegítheti a modernizáció folyamatát.**

A globalizációra adott nemzetközi válasz kialakításában az egyes tagállamok egyenkénti fellépésének hatása minimális jelentőségű. Európának azonban – 25 olyan országnak, amelynek közősek az értékei és hatékony intézményei egymással együttműködnek – megvan a valós esélye arra, hogy alakítsa a globalizációt az olyan területeken, mint például a kereskedelem, a nemzetközi munkajogi szabályok vagy az egészséget és biztonságot globálisan fenyegető veszélyek kezelése. Európa sok mindent kínálhat mint a világ legnagyobb kereskedelmi blokkja, és a legfontosabb segélynyújtója, amely szerte a világon támogatja a társadalmi igazságosság és az emberi jogok ügyét, valamint a fenntartható fejlődés környezeti és egyéb kihívásaira multilaterális keretek között keresett megoldások vezető indítványozója. Egyetlen más ország vagy régió sem rendelkezik ilyen hatalmas előnnyel.

Az Unió alapvető fontosságú – a nemzeti fellépések és a nemzetközi szabályok közötti – közbenső szintet biztosít. Kiváló példa ez a regionális szinten megvalósuló „globalizációra”. Megfelelő teret biztosít a hatékony szabályozás és a szolidaritás számára, amely keretein belül a regionális integráció kínálta előnyök nagyobb esélyt biztosítanak arra, hogy a globalizáció előnyeit kiaknázzák. A 450 millió embert magában foglaló egységes piacunk új lehetőségeket biztosít a növekedés, a foglalkoztatás és a befektetések számára, míg a támogató politika azt jelenti, hogy segíteni tudunk a tagállamoknak abban, hogy a változás hatásait enyhítsék.

A bővítés megerősíti nemzetközi fellépéseink hatékonyságát, ahogyan támogatja a további – nem csökkenő mértékű – integrációt is szerte az Unióban. Meghatározó hozzájárulást nyújtott a csatlakozó országok gazdaságai számára, és ajtót nyitott a növekedésre, befektetésre és foglalkoztatásra irányuló új lehetőségeknek.

Az Európai Uniónak továbbá egyedülálló eszközrendszer áll a rendelkezésére.

- A **jogalkotás**, amely egyaránt hajtja előre a gazdasági változást – például azáltal, hogy megvalósítja az egységes piacot –, és biztosítja, hogy ezt olyan normák kialakítása kísérje, amelyek megőrzik értékeinket és életminőségünket.
- A **végrehajtó hatalom**, amely például az EU-t képessé teszi arra, hogy oly módon éreztesse súlyát a jelenleg folyó kereskedelmi tárgyalásokon, ahogyan egymaga egyetlen tagállam sem lenne képes; és a **végrehajtói hatalom és az igazságügyi rendszer**, amely annak biztosításához szükséges, hogy jogalkotásunk célkitűzései valamennyi európai polgár javát szolgálva valósuljanak meg.
- A **versenyjogi és az állami támogatások hatásköre**, amely a jelenlegi Bizottság által nemrégiben hozott reformok eredményeképpen továbbfejlődött, kiegyenlített

játékteret biztosít az európai – kis és nagy – vállalkozásoknak, segítve ezáltal a versenyképességük növelését, a befektetés és növekvés ösztönzését, valamint azt, hogy a fogyasztók számára elérhető áron biztosíthassák az áruk és szolgáltatások széles választékát.

- **A költségvetés**, amely elengedhetetlen fontosságú az európai gazdasági, szociális és területi kohézió, az európai informatikai, az energia- és közlekedési hálózatok, az oktatás és az olyan innovatív ipari projektek, mint például a GALILEO műholdrendszer támogatása terén.
- **A szabadság, biztonság és igazságosság térsége**, amely hozzájárul Európában a versenyképesség feltételeinek megteremtéséhez, például a legális migráció hatékonyabb EU-szintű irányítása révén, hogy ezáltal szabadítsa fel az európai gazdaságok teljes potenciálját.
- **Külső eszközök** a bővítéstől és az európai szomszédságpolitikától a fejlesztési politikáig, amelyek lehetővé teszik számunkra a növekedés serkentését, és értékeink határainkon túlra való kiterjesztését. A közelmúlt bővítéseiből származó gazdasági előnyöket egyaránt megtapasztalták az új és a már meglévő tagállamok.
- **Az EU-szintű felügyelet és koordináció hatásköre gazdasági és monetáris uniókon belül**, amely azt biztosítja, hogy a makroökonómiai politikák terén valamennyi tagállam azonos irányba mozduljon, még ha eltérő sebességgel is.
- **A katalizátor szerepe** – élén a Bizottsággal – az új elképzelések és reformok terén, partnerségi viszonyban működve együtt a tagállamokkal, hogy ezáltal ösztönözze a változásokat érintő új megközelítéseket.

4.2. A változtatásra vonatkozó elképzelések

Mit is tehetünk hát nemzeti és európai szinten? A gazdasági, munkaerőpiaci és szociális modernizáció ma erőpróbát jelentő és szükséges, de a fellépések kiindulópontjaként a fokozottabb összetartás és koordináció kell, hogy szolgáljon a különféle döntéshozók, valamint a gazdasági és szociális politikák között. A politikák tekintetében elengedhetetlenül fontos felismerni, hogy a gazdasági vagy munkaerőpiaci reformra törekvés a társadalmi igazságosságra való törekvést jelenti; ugyanazon érme két oldalai ezek. A döntéshozók tekintetében sok döntést nemzeti vagy a nemzeti alatti szinten hoznak és hajtanak végre, és ott is kell ezeket meghozni és végrehajtani, míg némelyik egyértelműen az EU-ra tartozik, tiszteletben tartva az Európai Szerződésben megállapított hatásköröket. Ennek következtében a szükségletekre és azok megvalósításának szintjére kell összpontosítanunk.

4.2.1. Az EU szintje

- **Teljes mértékben valósuljon meg a belső piac, ideértve a szolgáltatások, a távközlés, az energia és a pénzügyi szolgáltatások belső piacát is.** A belső piac az európai gazdaság számára nagyobb dinamizmust és több választási lehetőséget biztosít. Ma az a kihívás, hogy az általa kínált sok előnyt kiterjesszék a szolgáltatási szektorra a nagyobb verseny indukálása érdekében, valamint hogy továbbfejlesszék a magas színvonalú és elérhető árú közérdekű szolgáltatásaink régi hagyományát. Fejleszteni kell a közösségi szabadalmat is.

- **Nyitottabb és tisztességesebb piacok megteremtése** az EU-ban a versenyjogi és állami támogatási szabályok továbbfolytatott végrehajtása révén.
- **A vállalkozó kedv ösztönzése** olyan feltételek révén, amelyek lehetővé teszik európai vállalkozások – különösen kis- és középvállalkozások – elindítását és gyarapodását.
- **A szabályozási környezet fejlesztése EU-szinten** és nemzeti szinten egyaránt, hogy a vállalkozások és a polgárok mentesüljenek a felesleges költségektől és bürokráciától, oda irányítva az EU jogalkotói tevékenységét, ahol az a leghatékonyabb lehet, és értékeket teremthet.
- **Harmadik országok piacainak megnyitása az európai termelők számára**, különösen egy nagyra törő és kiegyensúlyozott megállapodás elérése révén a Doha fordulón. A szabad és tisztességes kereskedelmet kell ösztönöznünk, amely nem csak Európa, hanem a legszegényebb országok számára is előnyös.
- **A pénzügyi tervekről szóló megállapodásnak még az év vége előtt meg kell születnie**, hogy biztosítsa például a kohézió, a vidékfejlesztés, az oktatás, a kutatás, az innováció, a mobilitás és a biztonság több évre szóló programjait; és meg kell állapodni egy **új globalizációs kiegyenlítő alap** tekintetében is, amely kiegészítheti a strukturális alapokat – különösen az Európai Szociális Alapot – mégpedig oly módon, hogy gyors, emberközpontú választ adna a globalizációból származó sürgős problémákra.
- **A GMU megfelelő működésének mint a növekedés és foglalkoztatás előfeltételének biztosítása.**
- **Az európai gazdasági irányítás fejlesztése és a gazdasági és szociális politikák koordinációjának erősítése.** Például olyan eszközök támogatásával, mint az EU növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó integrált iránymutatásai, valamint a szociális védelem területén a hatékonyabb EU-szintű koordinációval való együttműködésének megerősítésével. A cél az legyen, hogy a tagállamok folyamatai felügyeletét tekintve kedvezőbb legyen a helyzet, és támogatást lehessen felajánlani, ahol arra szükség van.

4.2.2. *A nemzeti szint*

- **A közösen megállapított strukturális reformok és politikák végrehajtása a megújított lisszaboni növekedési és foglalkoztatási stratégián belül.**
- **A foglalkoztatási arány növelése és a munkanélküliség csökkentése**, különösen az aktív munkaerőpiaci politikák, valamint a rugalmasság és az alkalmazkodóképesség támogatása révén, ami inkább az emberek, mint a munkahelyek megvédésére irányul; nekünk legalább annyira oda kell figyelnünk a munkavállalóra, mint a munkahelyre.
- **A nyugdíjak, az egészségügyi és hosszú távú ellátások átalakítása a változó igényeknek megfelelően**, valamint megfelelő védelem és általános hozzáférés biztosítása a minőségi ellátáshoz, továbbá a kockázatok és felelőségek állam és polgárai közötti megosztása módjának modernizálása. A nemzeti szociális védelmi

rendszerek figyelmének új jelenségekre – mint például az egyszülős családok és a családi kapcsolatok megromlása – is ki kell terjednie. Családbarát politikákat is kínálniuk kell, amelyek az EU-ban tapasztalható alacsony születési arányt javítanák, és **elérhető gyermekgondozási lehetőségeket** kínálnának, hogy növeljék ezáltal a nők és az egyedülálló szülők számára a munkaerőpiacra való belépés és az ottmaradás lehetőségét.

- **Innovatív megoldások kínálása az alacsony fizetésű emberek számára**, például: keresetük „kiegészítése” olyan összegig, amelyből már meg lehet élni; a dolgozók termelékenységének potenciáljának növelése, hogy többet kereshessenek – ez azt jelenti, hogy az állam még aktívabb felelősséget kap, hogy előmozdítsa a foglalkoztathatóságot, és egyúttal csökkenthesse a hosszú távú és a fiatalok körében tapasztalható munkanélküliséget.

4.2.3. *Az EU és a tagállamok új partnerkapcsolata*

Egyértelmű, hogy sem az EU, sem pedig a tagállamok nem képesek egymagukban változásokat elérni. Ennek következményei azok az egyéni javaslatok, amelyek koordináltabb megközelítést céloznak a nemzeti és a nemzetek feletti szintek között, a gazdaság- és szociálpolitikai fellépések számára egyaránt új területeken. A Bizottság nyitott rá, hogy új partnerkapcsolatok kialakítását vizsgálja meg annak érdekében, hogy ezeken a területeken előmozdítsa az európai szintű fellépéseket. Ezek a következők:

- **Olyan környezet megteremtése, amely kiáll az innováció mellett.** A globalizáció terén a tudás, a kutatás, a szaktudás és az oktatás lesz a siker kulcsa. Ezek képezik továbbá azon erőfeszítések magját, amelyek segítik az embereket abban, hogy egész életük során képesek legyenek alkalmazkodni a változó világhoz. Meg kell vizsgálnunk, e téren hogyan fejleszthetünk ki hatékony európai projekteket; támaszkodva eközben az Airbus vagy a Galileo sikerére és tapasztalataira. Szolgáljon segítségül ehhez **az egyetemeink kiemelkedő eredményeinek támogatása és az egyetemek és vállalkozások közötti szorosabb kapcsolat.**
- **A hosszú távú és koherens energiapolitika egyértelmű meghatározása.** Új politikai megközelítés, amely a kérdést egészében kezeli az energiafelhasználás, és az ellátás biztonsága és változatossága tekintetében egyaránt; eközben az energiaügyet más politikákkal is összekapcsolja, mint a kutatás, a mezőgazdaság és a környezet, például a bioenergia kapcsán. Ez elengedhetetlen alkotórésze a környezetileg fenntartható gazdasági növekedés biztosításának.
- **Több forrás (állami és magán) irányítása az oktatásba, a képzésbe és a szakképzésbe;** a munkahely „biztos létének” új megközelítései: ezek az emberek számára azt a szükséges szaktudást biztosítják, amellyel teljes szakmai pályafutásuk során alkalmazkodóképesek maradnak; e megközelítések célja tehát nem az egyes állások megvédése.
- **A társadalmi párbeszéd megújításának** elősegítése minden szinten. Minden szinten teljes értékű szerepet kell játszania a széles körű támogatás és az előttünk álló kihívások és a javasolt megoldások közös értelmezése terén. Ha szorossá válik a kapcsolat az EU-szintű és a nemzeti szintű fellépések között, a szociális partnerek jobban kifejezésre tudnák juttatni, az egyes szintekhez kapcsolódó tevékenységeiket.

- **Olyan erőfeszítések támogatása, amelyek a gazdasági szerkezetátalakítás társadalmi következményeivel foglalkoznak.** A belső piac reformjai, a munkaerőpiacok modernizálása és a szociális rendszerek változásokhoz történő igazítása mind elengedhetetlenül fontos alkotóelemek a globalizáció kezelése és a növekedésre és munkahelyteremtésre irányuló igyekezetünk tekintetében. EU-politikák és programok egész sora kell, hogy támogassa a nemzeti erőfeszítéseket annak érdekében, hogy előkészítse a terepet a változásra és mobilizálja a támogatást, például a társadalmi párbeszéd révén.
- **A tagállamok közötti együttműködés fokozása** annak érdekében, hogy erősödjön az adórendszerek hatékonysága és fenntarthatósága, elősegítve egyúttal a magasabb bevételeket, egyszerűsítve az adófizetők életét és fejlesztve a gazdaság teljesítményét. Ez a jelenlegi rendszerek modernizálását és egyszerűsítését jelenti.

Mindezt a stabilitást, rendezett államháztartást és alacsony inflációt kínáló, szilárd alapokon álló makroökonómiai politikák biztosítása keretein belül kell megvalósítani. Az ilyen politikák megfelelő feltételeket teremtenek a növekedés, a foglalkoztatás és a befektetés számára; oly módon, hogy ellenőrzésük alatt tartva az inflációt, elősegítik a társadalmi kohéziót, valamint az államadósság általános szintjét fokozatosan csökkentve előnyösebb helyzetbe hozzák a tagállamokat, hogy azok állni tudják a népesség előregedése miatt keletkező, jövőbeli költségeket.

5. KÖVETKEZTETÉS

A reformra és modernizálásra irányuló igény egyértelmű. Valamennyi tagállam megnövekedett elvárásokkal kerül majd szembe a szociális szolgáltatások és finanszírozásuk terén. Végre kell hajtanunk a modernizációt, hogy biztosítani tudjuk a magas színvonalú oktatást és egészségügyi ellátást, mindenki számára a kielégítő munkahelyet és a megfelelő nyugdíjakat. A modernizáció adja majd meg számunkra a magabiztosságot, hogy ki tudjuk aknázni a globalizáció nyújtotta előnyöket. Európának kell játszania a központi szerepet, és a Bizottság biztosítja majd, hogy ez így is történjen. Kezdeményezni fog, különösen a polgárokkal folytatott párbeszédet célzó „D-terv” keretein belül, hogy magyarázattal szolgáljon arra, miért is fontosabb minden eddiginél Európa szerepe abban, hogy megoldásokat kínáljon az előttünk álló kihívásokra. A Bizottság készen áll a tagállamokkal és más résztvevőkkel folytatott munkára, hogy elkészüljön az az ütemterv, amely meghatározza a gazdasági jólétet és társadalmi igazságot biztosító modern Európa felé vezető utat. A modernizáció révén fogjuk megőrizni értékeinket.